

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

PEDAGOGIKA
CÍLE VÝCHOVY
V PROCESĚ FORMOVÁNÍ OSOBNOSTI

základní kategorie pedagogiky

Pedagogika, IIa
Doc. Dr. Vlasta Cabanová, PhD.

CO SE DNES NAUČÍME

Porozumět:

- podstavení cíle ve výchovném procesu,
- důležitosti jeho správné formulace cíle.

Znát i identifikovat

- vlastnosti dobře formulovaného cíle.

Získat základní přehled o různých cílech a jejich dichotomii.

Zvládnout formulování cílů pro rozumovou, socioafektivní i činnostní stránku osobnosti.

- Klíčová slova: cíl, individuální a celospolečenské cíle, hierarchie cílů

OBSAH

- POSTAVENÍ CÍLE V PG. SMĚRECH, DEFINICE CÍLE
- HIERARCHIE CÍLŮ VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ
- OBECNÉ (KOMPLEXNÍ) CÍLE
- DÍLČÍ (RÁMCOVÉ) CÍLE
- SPECIFICKÉ (KONKRÉTNÍ) CÍLE
- TYPICKÉ ZPŮSOBY URČOVÁNÍ CÍLŮPOSTUP PŘI URČOVÁNÍ SPECIFICKÝCH CÍLŮ
- KONKRETIZACE CÍLŮ VYUČOVACÍHO PROCESU

EXISTUJE ŘADA KONCEPCÍ, KTORÉ SE CÍLI VUBEC NEZABÝVAJÍ, NEBO I TAKÉ, KTERÉ CÍLE ZAVRHUJÍ MÍSTO CÍLŮ → ZDŮRAŽŇUJÍ VĚDOMÉ VYTVÁŘENÍ PŘEPOKLADŮ PRO ROZVOJ NA ZÁKLADĚ VNITŘNÍCH DISPOZIC OSOBNOSTI, KTERÁ MŮŽE TAK DOSAHOVAT SVÉHO KVALITATIVNEJŠÍHO ROZVOJE.

DRVIVÁ VETŠINA VĚDECKÝCH ŠKOL A PG SMĚRŮ UZNÁVÁ **NUTNOST STANOVENÍ CÍLŮ** VYCHÁZEJÍ Z DVOU FILOZOF. HLEDISK, CO SE PŘEMÍTÁ V DVOU PŘÍSTUPECH:

- **INDETERMINISTICKÝ** – ODMÍTÁ SPOLEČENSKOU PODMÍNĚNOST VÝCHOVNÝCH CÍLŮ. PŮVOD VÝCH. CÍLŮ JE PODLE TOHTO HLEDISKA PŘIPISOVÁN NADPŘIROZENÝM SILÁM (NEW AGE A POD.), NEBO OBJEKTIVNÍ REALITE NEZÁVISLÉ NA VÝVOJI SPLOLEČNOSTI.
- **DETERMINISTICKÝ** – KTERÝ VYCHÁZÍ ZE SPOLEČENSKÉ PODMÍNĚNOSTI CÍLŮ

UŽ VÍME o MODERNÍ PEDAGOGICE ...

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

VÝCHOVA, CÍL VÝCHOVY, OBSAH, PROSTŘEDKY VÝCHOVY, PODMIENKY VÝCHOVY, FORMY

VÝCHOVY, METÓDY VÝCHOVY, OBSAH VÝCHOVY A

PŘEDMĚTEM JE EDUKACE, IDEÁLNE TAKOVÁ, S KTEROU JE MOŽNÉ DOSÁHNUT TY

NEOPTIMÁLNEJŠÍ VÝSLEDKY

- ALE JAK VÍME, ČEHO CHCEME DOSÁHNOUT? POROVNÁNÍM SE STANOVENÝM CÍLEM!

CÍL JE V PRVOŘADÝ, JE URČUJÍCÍ (DETERMINUJE) METODY A PROSTŘEDKY

VÝCHOVNÍ CÍL

- POD SLOVEM CÍL ROZUMÍME **POŽADOVANÝ, PLÁNOVANÝ, OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK** NĚJAKÉHO ŘÍZENÍ.
- VÝCHOVNÝ CÍL JE TO, CO CHCE VYCHOVATEL DOSÁHNOUT VÝCHOVNÍM PŮSOBENÍM.
- **SOUBOR OSOBNOSTNÍCH KVALIT A PSYCHICKÝCH DISPOZIC, KTERÉ CHCEME DOSIAHNOUT U ŽÁKA.**
- **IDEÁLNÍ PŘEDSTAVA** TOHO, CO CHCEME V PROCESU VÝCHOVY DOSÁHNOUT.
- JE KONKRETIZOVÁN **V JEDNOTLIVÝCH SLOŽKÁCH VÝCHOVY** (NAPŘ. ETICKÉ, ESTETICKÉ, TĚLESNÉ, MULTIKULTURNÍ A POD.), MĚNÍ SE V ZÁVISLOSTI NA VLIVU PROSTŘEDÍ, VĚKOVÝCH A INDIVIDUÁLNÍCH ZVLÁŠTNOSTÍ DĚTÍ, STUPNĚM ŠKOLY A POD.
- URČUJÍ, JAKÝMI VLASTNOSTMI SE MAJÍ VYZNAČOVAT ČLENOVÉ SKUPINY, JSOU NORMATIVNÍ KULTURY URČITÉ SKUPINY A PLATÍ PRO KAŽDÉHO JEJÍHO ČLENA.
- KONKRETIZOVÁN V JEDNOTLIVÝCH SLOŽKÁCH VÝCHOVY (NAPR. ETICKÉ, ESTETICKÉ, TELESNÍ, MULTIKULTURNÍ A POD.)
- MĚNÍ SE V ZÁVISLOSTI OD VLIVU PROSTŘEDÍ, VEKOVÝCH A INDIVIDUÁLNÍCH ZVLÁŠTNOSTÍ DÍTĚTĚ, STUPNĚ ŠKOLY A POD.
- CÍLE VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ JSOU OSOBNOSTNÍMI IDEÁLY, JSOU SOUČÁSTÍ

VÝZNAM CÍLŮ - jsou rozhodující pro výchovu.

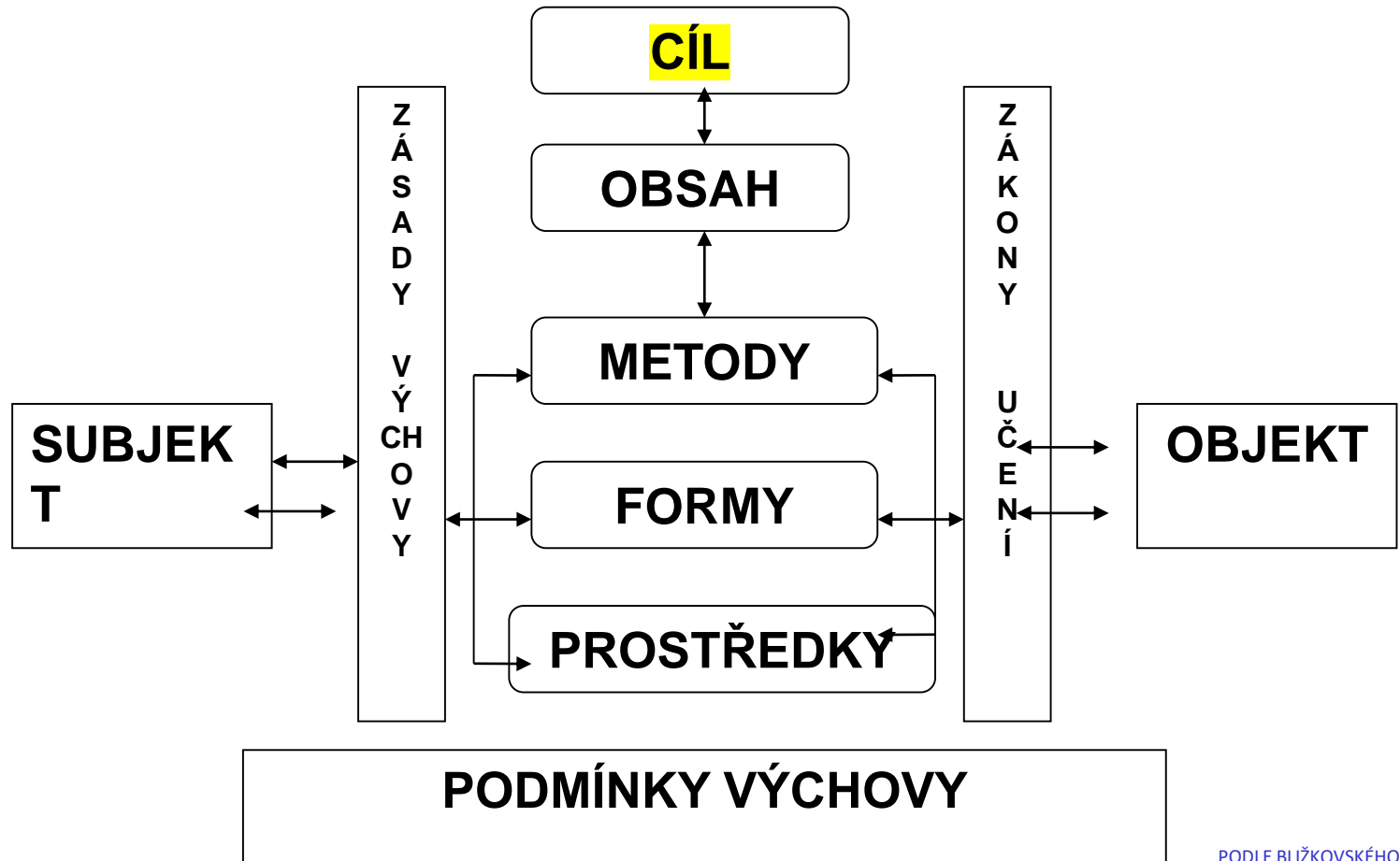
To si uvědomoval již Jan Amos Komenský:

„Cíle si všímej pozorněji než prostředky. Prostředky jsou totiž pro cíl, vůbec ne pro sebe samy ak prostředkům se zpravidla připojuje to, co nesměřuje k cíli a nemůžeme to snáze rozeznat než tak, že přihlédneme k cíli. Pokud se neustále hledí k cíli, je možné vyhnout se zatáčkám.“ (J. A. Komenský, 1992)

VÝCHOVA JE SLOŽITÝ SYSTÉM

- SOUBOR PRVKŮ (KOMPONENTŮ, EDUKAČNÍCH KONSTRUTŮ), KTERÉ NA SEBE VZÁJEMNE PŮSOBÍ V PROSTOŘE A V ČASE A KTERÉ SE NAVZÁJEM OVLIVŇUJÍ.
- VYJADŘENÍ POŽADAVKY NA KOMPLEXNÍ CHÁPANÍ OBJEKTIVNÍCH ZÁKONITOSTÍ VE VÝCHOVĚ

VĚDA, KTERÁ SE OSOBITNE ZAOBERÁ OTÁZKAMI VÝCHOVNÍCH CÍLŮ

- TAK JAKO SA MĚNILA SPOLEČNOST, MENIL SE AJ CÍL VÝCHOVY.
- NĚKOLIK VÝCHOVNÍCH CÍLŮ BYLO STANOVENO AJ NA ZÁKLADĚ RŮZNYCH MYŠLENKOVÝCH PRŮDOV, SPOLEČENSKÉ A EKONOMICKÉ PODMÍNENOSTI VÝCHOVY.

ABY CÍL VÝCHOVY BYL REÁLNÍ, MUSÍ RESPEKTOVAT ZÁKONITOSTI BIOLOGICKÉHO A PSYCHICKÉHO VÝVOJE INDIVIDUA, POŽADAVKY SPOLEČNOSTI A PROSTŘEDKY, KTERÉ SPOLEČNOST POSKYTUJE.

(BLÍŽE POZRI PRÁCI WOFGANGA BREZINKU FILOZOFICKÉ ZÁKLADY VÝCHOVY, PRAHA, ZVON, 1998'

ORIENTAČNÍ A ANTICIPAČNÍ – SPRÁVNĚ FORMULOVANÉ CÍLE VÝCHOVY VEDOU VYCHOVÁVAJÍCÍ I VYCHOVÁVANÉ K OPTIMÁLNÍMU SMĚRU VÝCHOVY, POSKYTUJÚ VYCHOVÁVAJÍCÍM I VYCHOVÁVYVNÝM SPRÁVNOU PEG. ORIENTACI (SMĚR, ZAMĚŘENÍ) JSOU ANTICIPACÍ ZÁKL. PG. MOŽNOSTÍ I PROJEKTEM VÝCHOVNĚ-VZDELÁVACÍCH VÝSLEDKŮ.

MOTIVAČNÍ A STIMULAČNÍ – PŘIMĚŘENĚ STANOVENÉ VÝCHOVNÉ CÍLE, AKTIVIZUJÍ SVOU ČINNOST. DOSTUPNOST VÝCHOVNÝCH MET MOTIVUJE JEDINCE KE PŘEKONÁVÁNÍ VLASTNÍCH MOŽNOSTÍ, PODNĚCUJÍ JE K DOSAHOVÁNÍ VYTÝČENÝCH ÚKOLŮ; SPOLEČENSKY I OSOBNĚ VÝZNAMNÉ CÍLE MAJÍ PRO VŠECH ZAJINTERESOVANÝCH MOTIVAČNÍ A STIMULAČNÍ VÝZNAM

REALIZAČNÍ – PROMYŠLENĚ FORMULOVANÉ CÍLE VÝCHOVY PROMĚŇUJÍ PEDAGOGICKÉ PŘEDSTAVY VE SKUTEČNOST; CÍLE VÝCHOVY SE POVAŽUJÍ ZA VÝCHODISKA ZVYŠOVÁNÍ KVALITY I EFEKTIVITY VÝCHOVY. PODMIŇUJÍ VÝBĚR VHODNÝCH VÝCHOVNÝCH PROSTŘEDKŮ A RESPEKTOVÁNÍ PODMÍNEK VÝCHOVY.

REGULAČNÍ – VHODNĚ FORMULOVANÉ VÝCHOVNÉ CÍLE UMOŽŇUJÍ NA VÝCHOVĚ ZAJINTERESOVANÝM OSOBÁM ROZEBÍRAT, SROVNÁVAT A HODNOTIT POŽADOVANÝ PERSPEKTIVNÍ STUPEŇ KVALITY ČLOVĚKA S AKTUÁLNÍ ÚROVNÍ A V PŘÍPADĚ POTŘEBY ZAŘADIT JINÉ PROSTŘEDKY, PŘÍPADNĚ USMĚRNIT I ADEKVÁTNOST SAMOTNÝCH CÍLŮ VÝCHOVY.

SPECIFICKÉ FAKTORY DERMINUJÍCÍ FORMULOVÁNÍ CÍLE VE VÝCHOVĚ

PŘEDSTAVA O KVALITÁCH JEDINCE, KTERÉ MAJÍ BÝT VÝCHOVOU DOSAŽENÉ; **V MINULOSTI RŮZNĚ MĚNILY**

SOCIÁLNÍ POTŘEBY A ZÁMĚRY, DOCHÁZELO K POSUNŮM VE SPOLEČENSKO-EKONOMICKÉ, KULTURNÍ A POLITICKÉ

ROVINĚ. JE KATEGORIE HISTORICKÁ

- C. SE MĚNÍ SE SPOLEČENSKÝM ZŘÍZENÍM
- STÁTEM
- NÁRODEM
- FILOZOFIÍ
- KULTUROU. **V MINULOSTI DOMINOVALI SOCIOCENTRICKÉ CÍLE.**

V SOULADU S CÍLI SE UTVÁŘÍ OBSAH VÝCHOVY, VYBÍRAJÍ SE METODY A FORMY VÝCHOVNÉ PRÁCE.

- PŘI PRAKTICKÉ REALIZACI VYSTUPUJÍ CÍLE JAKO SYSTÉM KONKRÉTNÍCH ÚKOLŮ. VÝCHOVNÝ CÍL PODLÉHÁ HISTORICKÝM A SPOLEČENSKÝM PROMĚNÁM.

CELOSPOLOČENSKÝ CÍL = CELOSPOLEČENSKÝ IDEÁL

- „ *Co společnost preferuje, to pěstuje*“ (Platón)
- SPOLOČENSKÝ (SOCIOCENTRICKÝ) CÍL: CO POTŘEBUJE SPOLEČNOST?
- ESKIMÁCI – INUITI ŽIJÍ V KRAJINĚ VĚČNÉHO SNĚHU (ROZPOZNAVAJÍ A POMENOVÁVAJÍ 16 DRUHOV SNĚHU)
- MONGOLSKÝ NOMÁDI - JAKÝ ČLOVĚK JE POTŘEBNÝ V NOMÁDSKÉ SPOLEČNOSTI?
- (KŮŇ – KLÍČOVÝ PRO ŽIVOT KOČOVNÍCH MONGOLŮ, V MONGOLSKOM JAZYKU EXISTUJE PRO KONE 300 POMENOVANÍ)
- JAKÝ ČLOVĚK JE POTŘEBNÝ V ČESKÉ SPOLEČNOSTI DNES? TVOŘIVÝ, FLEXIBILNÍ, SAMOSTATNÝ (OVLIVŇOVÁNÍ FORMÁLNÍHO A NEFORMÁLNÍHO SYSTÉMU SPOLEČNOSTI NÁSTROJI ŠKOLNÍ A SOCIÁLNÍ POLITIKY MINISTERSTVÍ Š A SP).

OBECNÉ CÍLE

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

vycházejí z tzv. megatrendů vývoje společnosti

- ZINTENZIVŇOVÁNÍ KONKURENČNÍHO BOJE NA SVĚTOVÝCH TRZÍCH,
- EXPLOZE INFORMACÍ A RYCHLÉ TEMPO INOVACÍ,
- ŠKOLA PŘESTÁVÁ BÝT HLAVNÍM ZDROJEM INFORMACÍ,
- PŘECHOD OD INDUSTRIÁLNÍ SPOLEČNOSTI K INFORMAČNÍ,
- UČÍCÍ SE SPOLEČNOSTI,
- PRUDKÝ VĚDECKOTECHNICKÝ ROZVOJ,
- DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI, MIGRACE LIDÍ,
- MEZINÁRODNÍ MOBILITA, NADNÁRODNÍ PODNIKY, ZAHRANIČNÍ INVESTICE,
- MEZINÁRODNÍ PRACOVNÍ TÝMY, ROZŠIŘOVÁNÍ EU A VZNIK SJEDNOCENÉ EVROPY,
- GLOBALIZACE A CELOSVĚTOVÉ GLOBÁLNÍ PROBLÉMY INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE, E-LEARNING,
- BLENDED LEARNING.

VÝSLEDEK: OSLABOVÁNÍ VLIVU ŠKOLY A ŠKOLNÍHO VZDELÁVÁNÍ – NEISTÝ VÝVOJ INŠTITUCIONÁLNÍHO VZEDLÁVÁNÍ (**EXTRAPOLÁCIA – RESCHLOARIZÁCIA – DESCHOLARIZÁCIA?**)

OBECNÉ CÍLE EU V OBLASTI VZDĚLÁVACÍ POLITIKY

1. ZVÝŠENÍ KVALITY A EFEKTIVNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ S OHLEDEM NA NOVÉ POŽADAVKY ZNALOSTNÍ EKONOMIKY;
2. PODPORA PŘÍSTUPU VŠECH KE VZDĚLÁVÁNÍ, ZEJMÉNA K CELOŽIVOTNÍMU UČENÍ;
3. ŠIRŠÍ OTEVŘENÍ SE EDUKAČNÍCH SYSTÉMŮ SVĚTU.

CÍLE VÝCHOVNÉHO PŮSOBENÍ

KAŽDÝ ČLOVĚK JE ORIGINÁLNÍ, JEDINĚČNÝ

INDIVIDUÁLNÍ CÍL - ODRÁŽÍ **POTREBY A ZÁJMY JEDNOTLIVCE, OSOBNOSTI**

FORMULACI CÍLU OVLIVŇUJE **INDIVIDUÁLNÍ HODNOTOVÝ REBRÍČEK** (CÍLOVÉ A INSTRUMENTÁLNÍ HODNOTY)

CO POTŘEBUJE JEDNOTLIVEC PRO SPOKOJENÝ A ŠŤASNÝ (ÚSPĚŠNÝ) ŽIVOT?

VÝCHOVNÍ CÍLE JSOU:

- **IDEAL** (PARAMETRE OCEŇOVANÉ KVALITY PŘEDSTAVA O OSOBNOSTI, O OSOBNOSTNÍCH VLASTNOSTECH - CELKOVÉ IDEÁLY, DÍLČÍ IDEÁLY)
- **VZORY** (CHOVÁNÍ SE LIDI) INFLUENCERI, SPORTOVCI, HUDEBNÍCI, HERCI ... *RODIČE?*
- **NORMY** (URČUJTE JAKÝMI VLASTNOSTMI SE MAJI VYZNAČOVAT VYCHOVÁVÁNÍ LIDÉ)
- **MÍRY** (NORMY NA HODNOCENÍ CHOVÁNÍ LIDÍ, JEJICH DOKONALOSTI). TO PLATÍ ZEJMÉNA PRO NADINDIVIDUÁLNÍ CÍLE – T.J. KOLEKTIVNÍ, SPOLEČENSKÉ. MAJÍ OBECNÍ PLATNOST.

- *AKTUÁLNÍ VÝCHOVNÉ CÍLE KLADOU NA PRVNÍ MÍSTO ZÁJMY A POTŘEBY ČLOVĚKA, MAJÍ SMĚŘOVAT K ROZVOJI A ZDOKONALENÍ JEDINCE.*
- **IDEÁL VÝCHOVY V PODOBĚ HUMÁNNÍ RELACE ČLOVĚKA KE SVĚTU, DOPLNĚNÝ LIDSKÝM POMĚREM KE PŘÍRODĚ, SPOLEČNOSTI A OSTATNÍM OSOBÁM A ZAŠTÍTĚNÝ OBECNĚ UZNÁVANÝM POŽADAVKEM VŠESTRANNÉHO ROZVOJE JEDINCE.**
- *V POSTMODERNÍM OBDOBÍ JE TENDENCE ZBAVIT VÝCHOVU ČLOVĚKA VŠECH AUTORITATIVNÍCH PRVKŮ, PLNĚ RESPEKTOVAT JEHO OSOBNOST A VÉST K PLURALITNÍMU VIDĚNÍ A CHÁPÁNÍ SKUTEČNOSTI.*

HIERARCHIE CÍLŮ EDUKACE (VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ)

1. OBECNÉ C. VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ – IDEÁL VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ
2. C. JEDNOTLIVÝCH TYPŮ ŠKOL
3. C. STUDIJNÍCH A UČEBNÍCH OBORŮ
4. C. VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ
5. C. TEMATICKÝCH CELKŮ
6. C. VYUČOVACÍCH HODIN (JEDNOTEK)
7. C. JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ VYUČOVACÍCH HODIN

ÚKOLY VYCHOVATELE JAKO SUBJEKTU VÝCHOVY

- ✓ **KONKRETIZUJE CÍLE** A ÚKOLY VÝCHOVY, DÁVAJÍ VYCHOVATELI JASNÝ SMĚR, PERSPEKTIVU A TVORUVOU AKTIVITU
- ✓ ORGANIZUJE A KOORDINUJE ČINNOST VYCHOVÁVANÝCH
- ✓ VYBÍRÁ METODY A PROSTŘEDKY VÝCHOVY
- ✓ VYTVÁRA OBSAH A POTREBNÉ PODMÍNKY PRO VÝCHOVNÍ PROCES

POŽADAVKY NA FORMULACI VÝCHOVNÍHO CÍLE

OBECNÝ C. MUSÍ BÝT ROZPRACOVÁN DO DÍLČÍCH CÍLŮ.

- HLAVNÍ (OBECNÍ) C. JE SPLNĚN (DOSÁHNEME KONEČNÝ VÝSLEDEK) AŽ SPLNĚNÍ VŠECH DÍLČÍCH CÍLŮ.
- C. MUSÍ BYŤ MĚŘITELNÝ (NESMÍ BÝT VZDÁLENÝ A NEUSKUTEČNITELNÝ), MUSÍ SPLŇOVAT POŽADAVKY PŘIMĚŘENOSTI A SPLNITELNOSTI
- C. SE MODIFIKUJE PODLE DYNAMIKY ROZVOJE VYCHOVÁVANÉHO, NEMŮŽE BÝT FORMULOVÁN JAKO NIEČO KONEČNÉ, NAVOZOVAL BY TAK ZDANÍ BEZPERSPEKTIVNOSTI
- C. NESMÍ STAVĚT DO PROTIKLADU INDIVIDUÁLNÍ POTŘEBY A POTŘEBY SPOLEČNOSTI
- CÍLE PROJEKTUJÍ VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ VÝSLEDKY, ŽÁDOUCÍ VÝVOJ VYCHOVÁVANÝCH I VYCHOVÁVAJÍCÍCH

PRAXEOLOGIE = TEORIE ZABÝVAJÍCÍ SE PRACÍ A METOD ÚČINNÉHO ŘÍZENÍ. (O.KÁDNER)

CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ SE OBVYKLE ROZDĚLUJÍ DO TŘECH ÚROVNÍ:

- OBECNÍ CÍLE VYPLÝVAJÚCE ZO SOCIÁLNO-EKONOMICKÝCH A POLITICKÝCH CÍLŮ,
- STRATEGICKÉ CÍLE SOUVISEJÍCÍ S KONKRÉTNÍMI VZDĚLÁVACÍMI SYSTÉMY A ICH ČÁSTI,
(ŠKOLSTVÍ ZÁKLADNÍ, STŘEDNÍ, VYSOKÝ ŠKOLY JAKO I VZDELÁVANÍ DOSPELÝCH)
- TAKTICKÉ, VÝUKOVÉ CÍLE VZTAHUJÍCE SE NA KONKRÉTNÍ VZDELÁVACÍ VÝUKOVÉ PROCESY.

VÝSLEDEK

JE USKUTOČNĚNÝ, DOSIAHNUTÝ NEBO **SPLNĚNÝ CÍL**.

- CÍL A VÝSLEDEK TVOŘÍ VZÁJOMNĚ DOPLŇKOVÚ (KOMPLEMENTÁRNÍ) KATEGORII CHARAKTERISTÍK LIDSKÝCH ČINNOSTÍ.

ČINNOST JE ÚČELNÁ

AK SE VÝSLEDEK ČINNOSTI ZHODUJE S CÍLEM,

T. J. **ÚČELNOST = CÍL / VÝSLEDEK = 1,0**

Z HLEDISKA ABSTRAKTNOSTI/KONKRÉTNOSTI MŮŽEME CÍLE VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ USPOŘÁDAT

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

1. **OBECNÉ** CÍLE CHÁPEME JE JAKO VYJÁDŘENÍ URČITÉHO IDEÁLU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ, VYJÁDŘENÍ VŠEOBECNÝCH SPOLEČENSKÝCH POŽADAVKŮ NA VÝCHOVU A VZDĚLÁVÁNÍ, ODRÁŽEJÍCÍCH RŮZNÉ FILOZOFIE A PERSPEKTIVY, RŮZNÉ PŘÍSTUPY K OBSAHU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ.
2. **DÍLČÍ** CÍLE
3. **SPECIFICKÉ** CÍLE VYUČ. PROCESU.

DÍLČÍ (RÁMCOVÉ) CÍLE

- PŘEDSTAVUJÍ URČITOU KONKRETIZACI VŠEOBECNÝCH CÍLŮ NA CÍLE URČITÉHO TYPU ŠKOLY NEBO NA CÍLE STUDIJNÍHO ČI UČEBNÍHO OBORU. I KDYŽ JE FORMULACE DÍLČÍCH CÍLŮ KONKRÉTNĚJŠÍ NEŽ U OBECNÝCH CÍLŮ, PŘIPOUŠTÍ STÁLE JEŠTĚ NEJEDNOZNAČNOU INTERPRETACI A OBTÍŽNOU KONTROLU JEJICH DOSAŽENÍ. PŘEDSTAVUJÚ URČITÚ KONKRETIZÁCIU VŠEOBECNÝCH CIEĽOV NA CIELE URČITÉHO TYPU ŠKOLY ALEBO NA CIELE ŠTUDIJNÉHO ČI UČEBNÉHO ODBORU.
- I KDYŽ JE FORMULACE DÍLČÍCH CÍLŮ KONKRÉTNĚJŠÍ NEŽ U OBECNÝCH CÍLŮ, PŘIPOUŠTÍ STÁLE JEŠTĚ NEJEDNOZNAČNOU INTERPRETACI A OBTÍŽNOU KONTROLU JEJICH DOSAŽENÍ.

SPECIFICKÉ (KONKRÉTNÍ) CÍLE

BY MĚLY JEDNOZNAČNĚ DEFINOVAT STAV OSOBNOSTI, CHOVÁNÍ ŽÁKA, KTERÉHO MÁ BÝT DOSAŽENO NA KONCI VYUČOVACÍHO PROCESU, TZN. J.

CO KONKRÉTNĚ SE MÁ ŽÁK NAUČIT,

CO KONKRÉTNĚ MÁ VĚDĚT,

KTERÉ KONKRÉTNÍ ZNALOSTI, DOVEDNOSTI, NÁVYKY, POSTOJE, SCHOPNOSTI, KOMPETENCE SI MÁ OSVOJIT,

DO JAKÉ HLOUBKY A

ZA JAKÝCH PODMÍNEK.

SPECIFICKÉ (KONKRÉTNÍ) CÍLE

ROZDĚLUJÍ SE NA:

KOGNITIVNÍ (POZNÁVACÍ) – Zahrnují oblast znalostí, poznávacích schopností;

AFEKTIVNÍ – zahrnují citovou oblast, oblast postojů, hodnotové orientace;

PSYCHOMOTORICKÉ – zahrnují oblast motorických dovedností a návyků za účasti psychických procesů.

TYPICKÉ ZPŮSOBY URČOVÁNÍ CÍLŮ

- *Žák si má osvojit logické myšlení.*
- *Žák má získat základní znalosti, dovednosti, návyky z,*
- *Žák se má naučit řešit technické problémy tvůrčím způsobem.*
- *Výroba kyseliny sírové.*
- *Žák se má naučit postup vypracování zprávy o měření v laboratoři.*
- *Seznámit žáky s vývojem zemské kůry.*

Požadavky na určování specifických cílů nejlépe vyvodíme tehdy, vyjdeme-li ze současné praxe formulování cílů.

KONKRÉTNÍ CÍLE VYUČOVACÍHO PROCESU BY MĚLY SPLŇOVAT TYTO POŽADAVKY:

1. KONZISTENTNOST
2. PŘIMĚŘENOST
3. VYJÁDŘENÍ V POJMECH VÝKONŮ ŽÁKŮ
4. JEDNOZNAČNOST
5. KONTROLOVATELNOST, MĚŘITELNOST
6. RESPEKTOVÁNÍ TAXONOMIE CÍLŮ VYUČOVACÍHO PROCESU

POSTUP PŘI URČOVÁNÍ SPECIFICKÝCH CÍLŮ

1. SEZNÁMIT SE S CÍLI,
2. VYMEZIT CÍLE,
3. ANALYZOVAT OBSAH UČIVA,
4. OPERACIONALIZACE,
5. VYMEZIT PODMÍNKY,
6. URČIT MÍRU – NORMU OČEKÁVANÉHO VÝKONU.

RIZIKA KONKRETIZACE CÍLŮ VYUČOVACÍHO PROCESU

- POKUD PEDAGOG PŘESNĚ NEVÍ, CO CHCE ŽÁKY NAUČIT, NEMŮŽE ZJISTIT, JESTLI JE TO NAUČIL!
- SPECIFICKÉ CÍLE JSOU NEZBYTNOU PODMÍNKOU PRO VÝBĚR OPTIMÁLNÍCH METOD, ORGANIZAČNÍCH FOREM A MATERIÁLNÍCH PROSTŘEDKŮ VYUČOVACÍHO PROCESU.
- MAJÍ-LI ŽÁCI K DISPOZICI SPECIFICKÉ CÍLE, ZVYŠUJE TO JEJICH MOTIVACI A UMOŽŇUJE REALIZOVAT ZPĚTNOU VAZBU.
- SPECIFICKÉ CÍLE UMOŽŇUJÍ ZMĚNIT POSTOJE UČITELŮ A ZMĚNU STYLU JEJICH PRÁCE.
- UČITELÉ SE MUSÍ SOUSTŘEDIT NA TO HLAVNÍ - NA ŽÁKA.
- SPECIFICKÉ CÍLE UMOŽŇUJÍ LEPŠÍ DIAGNOSTIKU OSOBNOSTI ŽÁKA, PROTOŽE UČITEL MŮŽE SNÁZE ZJISTIT, NA JAKÝCH ÚROVNÍCH UČENÍ ŽÁK PROSPERUJE, JAKÉ PSYCHICKÉ PROCESY U NĚJ PŘI UČENÍ DOMINUJÍ.
- BEZ SPECIFICKÝCH CÍLŮ NELZE OBJEKTIVNĚ HODNOTIT ŽÁKY.
- TOTÉŽ PLATÍ I PRO HODNOCENÍ DIDAKTICKÉ ÚČINNOSTI A KVALITY PRÁCE UČITELŮ I ŠKOL.
- ODESLAT ZPĚTNOU VAZBU.

TŘÍDĚNÍ CÍLŮ VÝCHOVY

A) **DOMINUJÍCÍHO PŘEDMĚTU** VZTAHU ČLOVĚKA KE SVĚTU:

FORMOVÁNÍ VZTAHU K PŘÍRODĚ;

UTVÁŘENÍ POMĚRU KE SPOLEČNOSTI, VČETNĚ VAZBY K LIDEM V UŽŠÍM SOCIÁLNÍM PROSTŘEDÍ;

FORMOVÁNÍ VZTAHU ČLOVĚKA K SOBĚ SAMÉMU (K TĚLESNÉMU A DUŠEVNÍMU ZDRAVÍ).

B) **PŘEVLÁDAJÍCÍ AKTIVITY** SUBJEKTU, DETERMINANTU TVOŘÍ HL. ČINNOST ČLOVĚKA, V NÍŽ DOCHÁZÍ KE VZTAHŮM MEZI AKTÉRY VÝCHOVY :

- *TEORETICKO-POZNÁVACÍ VZTAHY ČLOVĚKA KE SKUTEČNOSTI* (OSVOJENÍM ZÁKLADŮ VĚD, POZNÁNÍM ZÁKONITOSTÍ PŘÍRODY, ČLOVĚKA A SPOLEČNOSTI DOCHÁZÍ K VYTVÁŘENÍ UCELENÉ PŘEDSTAVY O SVĚTĚ; ZÁKLADNÍ HODNOTU PŘEDSTAVUJE POZNÁVÁNÍ PRAVDY);
- *PRAKTICKO-TECHNICKÉ VZTAHY JEDINCE K REALITĚ* (OSVOJENÍ DOVEDNOSTÍ, ZPŮSOBILOST KULTIVOVAT SVĚT I SVŮJ POTENCIÁL VE PROSPĚCH SEBE SAMA A OSTATNÍCH ZÁVISÍ NA ZÁKLADNÍ HODNOTĚ – PRAKTICKÉ TVOŘIVOSTI, UŽITKU A ZDRAVÍ);
- *HODNOTOVĚ ORIENTAČNÍ VZTAHY INDIVIDUA KE SKUTEČNOSTI* (ORIENTACE ČLOVĚKA NA ROZVOJ MRAVNÍCH, ESTETICKÝCH, SVĚTONÁZOROVÝCH, POLITICKÝCH A JINÝCH HODNOT; ZÁKLADNÍMI HODNOTAMI JSOU DEMOKRACIE, DOBRO, SPRAVEDLNOST, KRÁSA AJ.).

C) Z HLEDISKA **STUPNĚ NÁROČNOSTI** POŽADAVKŮ V PEDAGOGICKÉM PROCESU:

- ELEMENTÁRNÍ, BEZPROSTŘEDNĚ DOSAŽITELNÉ CÍLE;
- SLOŽITĚJŠÍ CÍLE, ZPROSTŘEDKOVANĚ DOSAŽITELNÉ (POMOCÍ ÚKOLŮ);
- NEJNÁROČNĚJŠÍ CÍLE.

OTAKAR KADNER - TŘÍDENÍ CÍLŮ

- Cíle individuální/ sociální
- Cíle materiální/ formální
- Cíle obecné/odborné

- K. kritizuje jednostrannost, všeobecnost, prohnanou intelektualizaci některých cílů

KLASIFIKACE CÍLŮ VÝCHOVY

1. VNITŘNÍ / VNĚJŠÍ CÍLE VÝCHOVY
2. INDIVIDUÁLNÍ / SOCIÁLNÍ
3. OBECNÉ / SPECIFICKÉ
4. INFORMATIVNÍ / FORMOVACÍ
5. ADAPTAČNÍ / ANTICIPAČNÍ
6. TEORETICKÉ / PRAKTICKÉ
7. AUTONOMNÍ / HETERONOMNÍ

DRUHY CÍLŮ VE VÝCHOVE

- HUMANISTICKÉ – VŠELIDSKÉ , ĽUDOMILNÉ, ZALOŽENÉ NA RESPEKTOVÁNÍ LIDSKÉ OSOBNOSTI
- KULTURNÍ - PŘEDAT HODNOTY KULTURY A ZPĚTNĚ PŮSOBIT NA POVZNESENÍM KULTURY
- UTILITARISTICKÉ - VE VZTAH K OSOBNÍMU UŽITKU, PRAKTICKÝM POTŘEBÁM JEDNOTLIVCE
- NATURALISTICKÉ - V UČENÍ NAPODOBOVAT POCHODY VNĚJŠÍ PŘÍRODY, NÁVRAT K PŘÍRODĚ
- INDIVIDUÁLNÍ - VZDĚLÁVÁNÍ USKUTEČŇOVAT INDIVIDUÁLNĚ PODLE SCHOPNOSTÍ JEDINCE
- SOCIÁL- MRAVNÍ A HMOTNÉ POVZNESENÍ DÍTĚTE
- NÁRODNÍ - VE VÝUCE POUŽÍVAT MATEŘSKÝ JAZYK, ROZVÍJET VLASTNÍ NÁRODNOSTEM PĚSTOVÁNÍM JAZYKA, HISTORIE KULTURY, TRADICÍ
- NÁBOŽENSKÉ - VYCHOVÁVÁ K ZBOŽNOSTI
- ETICKÉ - VYFORMOVAT DĚTI JAKO BYTOSTI MRAVNĚ, ZFORMOVAT MRAVNÍ CHARAKTER

DELENÍ CÍLŮ PODLE HLEDISK

- HLEDISKO SUBJEKTOVO-OBJEKTOVÉ
- HLEDISKO OBSAHOVÉ
- HLEDISKO PODLE ROZSAHU
- HLEDISKO VÝZNAMOVÉ
- HLEDISKO NÁROČNOSTI
- HLEDISKO ZÁVAZNOSTI
- HLEDISKO ČASOVÉ NÁROČNOSTI

KLASIFIKACE VÝCHOVNO–VZDELÁVACÍCH CÍLŮ

- PODLE MÍRY OBECNOSTI
- PODLE ČASOVÉ NÁSLEDNOSTI
- PODLE KVALÍT OSOBNOSTI ŽÁKA A ICH ROZVOJA

TŘÍDENÍ CÍLŮ:

- **DICHOTOMICKÉ** – CÍLE VZDELÁVACÍ, CÍLE VÝCHOVNÉ
- **TRICHOTOMICKÉ** – VZDELÁVACÍ, VÝCHOVNÉ, VÝCVIKOVÉ CÍLE

CÍLE VÝCHOVY VYPLÝVAJÍCÍ ZE SOCIÁLNÍCH ROLÍ

VÝCHOVNÉ CÍLE ZAHRNÚJÍ PŘÍPRAVU:

- NA ROLI **PRACOVNÍKA** (*PROFESNÍ PŘÍPRAVA*);
- NA ROLI **OBČANA** (ROZVOJ SOCIÁLNÍCH SCHOPNOSTÍ, PRÁVNÍ VÝCHOVA, ZNALOST ZÁKLADNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A POVINNOSTÍ);
- NA ROLI **VZDĚLÁVAJÍCÍHO SE JEDINCE** (VÝZNAM CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ);
- NA ROLI MANŽELA A **RODIČE** (VÝCHOVA K MANŽELSTVÍ A RODIČOVSTVÍ);
- NA ROLI **ČLENA** SPOLEČENSKÝCH Hnutí A ORGANIZACÍ (POLITICKÁ VÝCHOVA, EKONOMICKÁ VÝCHOVA);
- NA ROLI OCHRÁNCE ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (EKOLOGICKÁ A ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA).

(Š. Švec, 1995)

SLOŽKY VÝCHOVY – ROZVOJ SOC., SPOL GRAMOTNOSTI

- V. K OBČANSTVÍ
- PRACOVNÍ V.
- ETICKÁ (MRAVNÍ) V.
- PRÁVNÍ V.
- TELESNÁ V.
- ENVIRONMENTÁLNÍ V.
- EKONOMICKÁ V.
- SEXUÁLNÍ V. (VÝCHOVA K MANŽELSTVÍ A RODIČOVSTVÍ)
- ESTETICKÁ V.
- DOPRAVNÍ V.
- ZDRAVOTNÍ V.
- JAZYKOVÁ V.
- EKONOMICKÁ V.

OTÁZKY

1. Myslíte si, že je výhodnější e-learning, kdy student nemusí absolvovat vyučování/přednášky v přesně určeném čase na přesně určeném místě, ale prostřednictvím osobního PC nebo blended-learning, kdy se prezenční vyučování kombinuje s e-learningem?
2. Uveďte několik způsobů určování cílů.
2. Jaké kvality by se měly rozvíjet u člověka 21. století ?

LITERATÚRA

BREZINKA, W. 2002. *Filozofie výchovy*. Praha, Zvon.

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha, Portál.

BLÍŽKOVSKÝ, B. 1992. *Systémová pedagogika*. Ostrava, Amosium servis.

PRŮCHA, J. 2017. *Moderní pedagogika*. Praha, Portál.

RINK J. E. 2005. *Praktická pedagogika*. Bratislava, Univerzita Komenského.

ŠVEC, Š. 1995. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava, IRIS.

PELIKÁN, J. 1995. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava, Amosium servis.

PRŮCHA, J. 2017. *Moderní pedagogika*. Praha, Portál.

ŠVEC, Š. 1995. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava, IRIS.

TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava: IURA Edition.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

Děkuji za pozornost